

Рис. 3. Підґрунтя адаптивних стратегій ЗВО

Заклади вищої освіти виступають ключовими агентами розвитку територій, поєднуючи освітні, соціальні та економічні функції. Інституційна невизначеність створює передумови для формування проактивних адаптивних стратегій, що дозволяють університетам виконувати роль стратегічних інтеграторів.

Приклад Дніпровського державного технічного університету підтверджує, що містоутворюючі заклади вищої освіти можуть виступати драйверами розвитку громад, сприяючи відновленню економіки, формуванню людського капіталу та зміцненню соціальної стійкості.

Список використаних джерел:

1. Кабмін оновив Стратегію розвитку вищої освіти відповідно до викликів війни. URL: <https://surl.lt/gedyup>
2. Гуляєв В.М., Ткаченко І.П. Стратегії сталого розвитку закладів вищої освіти: імплементація та адаптивність в умовах воєнного стану. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. Науковий журнал. Кам'янське: ДДТУ, 2025. №1 (10). URL: <https://surl.lt/ggiinn>

Ткачов М.М.,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри права,

Лепський Р.С.,

здобувач вищої освіти,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗМЕНШЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ РИЗИКІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

У сучасних умовах глобалізації економічних процесів міжнародний бізнес відіграє важливу роль у розвитку національних економік, забезпечуючи розширення зовнішньоекономічних зв'язків, залучення інвестицій та інтеграцію підприємств у світові ринки [1, 2]. Водночас здійснення міжнародної

комерційної діяльності супроводжується значною кількістю ризиків, що виникають унаслідок відмінностей у правових системах різних держав, політичної нестабільності, коливань валютних курсів, змін регуляторного середовища та інших факторів [3]. У зв'язку з цим особливого значення набуває формування ефективного правового механізму зменшення комерційних ризиків міжнародного бізнесу, який забезпечує правову визначеність, стабільність договірних відносин та захист інтересів суб'єктів господарювання [4].

Комерційні ризики міжнародного бізнесу охоплюють широкий спектр можливих втрат, що можуть виникати у процесі здійснення зовнішньоекономічних операцій [5]. До таких ризиків належать ризики невиконання або неналежного виконання контрактних зобов'язань, валютні ризики, ризики зміни митного та податкового законодавства, а також ризики, пов'язані з політичними та економічними трансформаціями у країнах-партнерах. Особливістю міжнародних комерційних відносин є те, що вони здійснюються у правовому полі різних держав, що ускладнює процес регулювання таких відносин та підвищує ймовірність виникнення конфліктних ситуацій [6]. Саме тому правові інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності міжнародних комерційних операцій.

Важливим елементом правового механізму зменшення комерційних ризиків є міжнародно-правове регулювання торговельних відносин. Міжнародні договори, конвенції та угоди створюють правову основу для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, визначаючи загальні правила поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу [7]. Вони сприяють уніфікації правових норм, регулюють питання укладення та виконання міжнародних контрактів, визначають процедури вирішення спорів та забезпечують захист прав учасників комерційних відносин. У результаті цього знижується рівень правової невизначеності та підвищується передбачуваність міжнародних економічних взаємовідносин.

Суттєву роль у зменшенні комерційних ризиків відіграє договірно-правовий механізм регулювання міжнародних комерційних операцій. Міжнародний комерційний контракт є основним інструментом, що визначає права та обов'язки сторін, умови постачання товарів або надання послуг, порядок здійснення розрахунків та відповідальність за порушення договірних зобов'язань. Правильне формулювання умов контракту, зокрема щодо порядку вирішення спорів, форс-мажорних обставин, гарантій виконання зобов'язань та механізмів компенсації збитків, дозволяє значною мірою зменшити ймовірність виникнення комерційних ризиків. У міжнародній практиці широко використовуються типові контрактні умови, що сприяють уніфікації комерційних відносин та забезпечують більш високий рівень правової визначеності.

Важливим інструментом правового захисту інтересів суб'єктів міжнародного бізнесу є використання механізмів міжнародного комерційного арбітражу. Арбітражні процедури дозволяють вирішувати спори між сторонами контракту незалежно від національних судових систем, що сприяє підвищенню ефективності захисту прав учасників міжнародних комерційних відносин. Міжнародний арбітраж забезпечує оперативність розгляду спорів, конфіденційність процесу та можливість виконання арбітражних рішень у різних юрисдикціях. Завдяки цьому він виступає важливим елементом правового механізму зменшення ризиків у сфері міжнародного бізнесу.

Окрім договірно-правових інструментів, важливу роль у мінімізації комерційних ризиків відіграють правові механізми страхування зовнішньоекономічних операцій. Страхування комерційних ризиків дозволяє компенсувати можливі фінансові втрати, що можуть виникати унаслідок неплатоспроможності контрагента, порушення умов контракту або інших несприятливих факторів. У міжнародній практиці широко застосовуються різні форми страхування експортних кредитів, інвестицій та комерційних операцій, що сприяє підвищенню рівня фінансової безпеки підприємств, які здійснюють міжнародну діяльність.

Важливим напрямом розвитку правового механізму зменшення комерційних ризиків є гармонізація національного законодавства з міжнародними правовими стандартами. У процесі інтеграції у світову економічну систему держави здійснюють адаптацію своїх правових норм до міжнародних вимог, що сприяє створенню більш передбачуваного та стабільного правового середовища для ведення бізнесу. Для України це питання має особливе значення у контексті розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, розширення участі у міжнародній торгівлі та інтеграції у європейський економічний простір. У сучасних умовах важливу роль відіграє також розвиток цифрових форм міжнародної економічної взаємодії. Використання електронних контрактів, цифрових платформ та інших сучасних інструментів ведення бізнесу потребує відповідного правового забезпечення, яке гарантує захист прав учасників. Удосконалення правового регулювання цифрової економіки дозволяє зменшити ризики, пов'язані з використанням нових технологій у бізнесі.

Правовий механізм зменшення комерційних ризиків міжнародного бізнесу є комплексною системою правових норм, інститутів та інструментів, спрямованих на забезпечення стабільності міжнародних економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Перерва П. Г., Кобелева Т. О., Лепський Р. С. Інформаційне забезпечення управління ризиками міжнародних бізнес-процесів в умовах цифрової та

кадрової безпеки // *Ефективна економіка*. 2026. № 2. 16 с. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/9155/9307>

2. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 4. С. 230-235.

3. Лепський Р.С., Дюжев О.В., Перерва П.Г. Міжнародний бізнес: фактори поствоєнного відновлення URL: <https://surl.li/qacffi>

4. Nagy S., Pererva P.G. Formation of an innovative model of the Hungarian business economy // *Marketing of innovations. Innovations in marketing: materials of the Intern. Sci. Internet Conf., December 2021. Bielsko-Biala*. P. 51-54. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55361>

5. Лепський Р.С., Перерва П.Г. Визначення та обґрунтування комерційних ризиків в міжнародному бізнесі <https://surl.li/xmelim>

6. Nagy S., Pererva P.G. Compliance principles. *Universum View 9. Economics and management: conference materials. Vinnytsia: NilanLTD*. 2025. - P. 89-96.

7. Перерва П. и др. Економічне обґрунтування ефективності використання виробничого потенціалу та стартап-проектів з урахуванням комерційних ризиків // *Загальнодержавний науково-виробничий та інформаційний журнал «Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит»*. – 2024. – №. 7 (197). – С. 102-111.

Ткачова Н.П.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу,

Клімов М.В., Масалаб О.В.,

здобувачі вищої освіти,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах трансформації економіки та формування суспільства знань сфера освітніх послуг набуває дедалі більшого значення як важливий елемент соціально-економічного розвитку [1]. Освіта виступає не лише інструментом підготовки висококваліфікованих фахівців, але й важливою складовою формування людського капіталу, що визначає інноваційний потенціал держави та її конкурентоспроможність на глобальному рівні [2]. У зв'язку з цим заклади освіти дедалі частіше функціонують у конкурентному середовищі, де зростає роль ефективних маркетингових стратегій, спрямованих